

ایدئولوژی سیاسی حماس: دیدگاه عامه‌ی مردم

میکل آروینگک ینسن

ترجمه‌ی رضا رستم‌زاده خسروشاهی
ساحله پیوند

انتشارات روایت فتح، ۶۴۵/۱۵۳

Jensen, Michael Irving
 بنسن، میکل اروینگ، ۱۹۶۲م.
 ایدئولوژی سیاسی حماس، دیدگاه عامه‌ی مردم / میکل اروینگ بنسن؛
 ترجمه‌ی رضا رستمزاده خسروشاهی، ساحله پیوند، تهران: انتشارات
 روایت فتح، چاپ اول، ۱۳۹۱، ۲۹۶ ص.
 ISBN: 978-600-5182-86-6 ۱۰۰۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
 این کتاب از متن انگلیسی با عنوان زیر ترجمه شده است:
 The political ideology of Hamas: a grassroots perspective
 ۱. حماس -- نوآر غزه -- جنبه‌های سیاسی، ۲. حماس -- نوآر غزه --
 جنبه‌های اجتماعی، ۳. بنیادگرایی اسلامی -- نوآر غزه، ۴. اعراب و
 اسرائیل -- مناقشات، ۵. رستمزاده خسروشاهی، رضا، ۱۳۶۱ -- مترجم.
 پیوند ساحله، مترجم.

۳۲۲/۴۲۰-۹۵۶۹۲

ح ۸ / ۶۴۴۳ / ۱۳۹۱

۱۳۹۱

۲۹۱۲۴۲۲

کتابخانه‌ی ملی ایران

بدنولوژی سیاسی حماس: دیدگاه عامه‌ی مردم

میکل اروینگ یئسن

ترجمه‌ی رضا دستم‌زاده خسروشاهی، ساحله پیوند

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۱، شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

ویراستار: فرهاد قربان‌زاده،

جلد: ایمان نوری نجفی، ناظر چاپ: حمید علی‌محمدی

لیتوگرافی: کوثر، چاپ: پایدار

شابک: ۹۶۴-۵۱۸۲-۶۰۰-۹۷۸، قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

حق‌وق چاپ و نشر برای انتشارات روایت فتح محفوظ است. تلفن: ۸۸۸۰۹۷۲۸

فهرست

- ۱ مقدمه‌ی ناشر
- ۵ فصل اول: اسلام‌گرایی در فلسطین و جست‌وجو برای اسلام ناب
- ۷ حماس بر سر زبان‌ها
- ۱۲ تنوع اسلام‌گرایی
- ۱۹ ساختار کتاب حاضر

- ۲۱ فصل دوم: بافت و فضا
- ۲۴ دهه‌های آغازین اخوان‌المسلمین در فلسطین
- ۲۶ اخوان‌المسلمین در کرانه‌ی باختری (۱۹۴۸-۶۷)
- ۲۷ فعالیت‌های اخوان‌المسلمین در نوار غزه (۱۹۴۸-۶۷)
- ۲۹ فعالیت‌های جنبش اسلامی تحت اشغال اسرائیل (۱۹۶۷-۸۷)
- ۳۴ فشار جهاد اسلامی بر اخوان‌المسلمین

۳۵	قیام حماس به عنوان یک جنبش
۳۷	حماس و مذاکرات صلح
۴۱	توافق نامه‌ی اسلو
۴۵	سیاست تشکیلات خودگردان فلسطین در قبال حماس ...
۴۸	اقدامات عینی تشکیلات خودگردان فلسطین علیه اسلام گراها
۵۱	تشکیلات خودگردان و جامعه‌ی مدنی فلسطین
۵۴	رشد در بخش اسلام گرای جامعه‌ی مدنی
۵۶	«شکافتن ریشه‌های» سازمان‌های مردم نهاد اسلام گرا
۶۱	روابط میان حماس و تشکیلات خودگردان فلسطین ...
۶۴	آتش بس (مدنه) راه حل اسلام گرایان برای این مناقشه
۶۹	انتفاضه‌ی مسجدالاقصی و پی آمدهای آن برای توسعه‌ی ...
۷۰	واکنش‌ها در برابر بازده سپتامبر و پی آمدهای آن ...
۷۳	نگاهی دوباره به بمب گذاری با و مدنه
۷۵	جنگ در عراق و مورد فلسطین
۷۶	هدف گیری حماس
۷۷	افزایش مشروعیت حماس
۸۰	خلاصه‌ی فصل

۸۵	فصل سوم: برداشت اسلام گرایان از اسلام
۸۶	برداشت اسلام گرایان از اسلام
۸۹	دیدگاه اسلام گرایان در مورد تاریخ
۹۵	میراث دو گانه
۹۸	اسلام (گرای) و حوزه‌ی اجتماعی و آموزشی
۱۰۴	خلاصه‌ی فصل

فصل چهارم: فوتبال و اسلام‌گرایی در نوار غزه	۱۰۷
تاریخچه‌ی کوتاهی از باشگاه انجمن جمعیت اسلامی	۱۰۸
ورزش در قالب دعوت به اسلام	۱۱۱
تاریخچه‌ی باشگاه	۱۱۶
کانونی برای القای عقاید؟	۱۱۸
انگیزه‌ی بازیکنان از پیوستن به باشگاه	۱۲۴
آیا هر کسی با بازی در باشگاه جمعیت اسلام‌گرا می‌شود؟	۱۲۹
اسلام‌گرایی و زندان‌های اسرائیل	۱۳۲
تمایز باشگاه جمعیت از سایر باشگاه‌ها از نظر موازین اخلاقی	۱۳۷
گفتمان‌های اسلام‌گرایان در مقایسه با اجرای این گفتمان‌ها ...	۱۴۱
مسابقه‌ی مفتضحانه در الشاح	۱۴۵
چرا یک باشگاه فوتبال اسلامی؟	۱۵۱
بازیکنان و تشکیلات خودگردان فلسطین تحت حکومت فتح	۱۵۳
خلاصه‌ی فصل	۱۵۹

فصل پنجم: دانشگاه اسلامی غزه، دانشجویان و اسلام‌گرایی	۱۶۵
مقدمه‌ای کوتاه درباره‌ی دانشگاه اسلامی غزه	۱۶۶
گفتمان ایدئولوژیک دانشگاه اسلامی غزه (IUG)	۱۷۱
به محوطه‌ی دانشگاه اسلامی غزه خوش آمدید	۱۷۸
تعلیم و تربیت اسلام‌گرایان در سه انجمن	۱۸۰
تعلیم، تربیت و شورای دانشجویی در دانشگاه اسلامی غزه	۱۸۱
تعلیم، تربیت و دروس اسلامی	۱۸۸
آموزش دروس انگلیسی در دانشگاه اسلامی غزه	۱۹۲
دانشجویان و انتخاب دانشگاه اسلامی غزه از سوی آنها	۲۰۲
دیدگاه دانشجویان درباره‌ی دروس اسلامی دانشگاه	۲۰۹

۲۱۵ مطالعه‌ی زبان انگلیسی و اسلام

۲۱۹ دانشجویان و دیدگاه آن‌ها نسبت به یهودیان

۲۲۵ دانشجویان و مذاکرات صلح سازمان آزادی‌بخش فلسطین

۲۲۹ دانشجویان و نظر آن‌ها درباره‌ی تشکیلات خودگردان ...

۲۳۳ حماس چه چیزی برای ارائه کردن دارد؟

۲۳۶ خلاصه‌ی فصل

۲۴۱ فصل ششم: نتیجه‌گیری

۲۴۲ پژوهش‌های موردی: حماس در متن و بافت جامعه‌ی مدنی

۲۴۷ سیاست ملی: تطبیق با واقعیت‌های جدید

۲۵۲ حرکت حماس به سمت واقع‌گرایی و میانه‌روی بیش‌تر

۲۵۷ فروپاشی دولت وحدت ملی

۲۶۱ قرار نیست که حماس جای ورود ...

۲۶۳ ضمیمه

۲۶۳ نکاتی چند در خصوص تحقیق میدانی و ...

۲۶۳ انتخاب مؤسسات جامعه‌ی مدنی

۲۶۵ اخذ مجوز ورود به محل پژوهش

۲۶۸ اجرای تحقیق میدانی

۲۶۹ باشگاه فوتبال اسلامی: بنیاد جماعت اسلامی نادى

۲۷۲ دانشگاه اسلامی غزه

۲۷۵ اعلام

مقدمه‌ی ناشر

با تداوم اشغال فلسطین توسط صهیونیست‌ها، مبارزات مردم فلسطین آشکارتر شده و گونه‌های مختلفی به خود گرفته است. در نخستین دهه‌های تشکیل رژیم صهیونیستی، فلسطینی‌ها آرمان آزادی کشور خود را در پوشش رهبران کشورهای عربی پی‌گیری می‌کردند. تا سال‌های ۱۹۴۷، مهم‌ترین رویکرد برای پایان دادن به اشغال فلسطین، ناسیونالیسم و پان‌ناسیونالیسم عربی بود. اما در آن مقطع نه تنها فلسطین آزاد نشد، بلکه بخش‌هایی از کشورهای عربی، نظیر شبه جزیره‌ی سینا و بلندی‌های جولان نیز، به اشغال صهیونیست‌ها درآمد. به همین دلیل رهبران عرب، به ویژه مصری‌ها، آزادی در سرزمین خود را بر آزادی فلسطین ترجیح دادند که این امر در نهایت به برخی توافق‌نامه‌های سازش مانند کمپ دیوید، منجر شد. همزمان با ناکامی رویکرد پان‌ناسیونالیستی، فلسطینی‌ها به رویکرد مارکسیستی و جنگ‌های چریکی روی آوردند. در این رویکرد نیز، رگه‌هایی از ناسیونالیسم جریان داشت. این رویکرد نیز به مذاکرات سازش، از قبیل کنفرانس مادرید و قرارداد اسلو، ختم شد. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران،

با ورود عنصر اسلام به عرصه‌ی مبارزات، اندیشه‌ی آزادی سرزمین فلسطین متحول شد. انتفاضه‌ی اول در سال‌های ۱۹۹۰، مهم‌ترین تجلی این رویکرد بود. رویکردی که به تدریج به شکل‌گیری «گفتمان مقاومت اسلامی» منجر شد و «گفتمان مبارز» را تحت تأثیر قرار داد. گفتمان سازش در داخل سرزمین‌های اشغالی ۱۹۶۷ فلسطین و جهان عرب طرفدار داشت. مهم‌ترین نیرویی که در داخل فلسطین، به رویکرد مقاومت روی آورد «جنبش مقاومت اسلامی یا حماس» بود. این جنبش در انتفاضه‌الاقصی، توان سیاسی، اجتماعی و نظامی خود را در مقابله با صهیونیست‌ها نشان داد و به مهم‌ترین کنش‌گر تحولات فلسطین تبدیل شد. قدرت گرفتن حماس تأثیرگذاری تشکیلات خودگردان فلسطین را به حداقل رساند. اهمیت حماس در منطقه به واسطه‌ی پیروزی غیرمنتظره در انتخابات شورای قانون‌گذاری فلسطین در سال ۲۰۰۶، تشکیل دولت، و شرکت در جنگ ۲۲ روزه در اواخر سال ۲۰۰۸ و اوایل ۲۰۰۹، افزایش یافت تا جایی که در حال حاضر هیچ تحلیل‌گری نمی‌تواند نقش و جایگاه آن را انکار کند. بیش‌تر تحلیل‌گران غربی، با نگرانی یک‌سویه و مغرضانه، حماس و دیگر گروه‌های مبارز فلسطینی را در قالب «گروه‌های تروریستی» معرفی می‌کنند. برخی از این تحلیل‌گران، مانند نویسنده‌ی این کتاب، از منظر دیگری به تحلیل جنبش حماس و نقش آن در تحولات بحرانی حاوره‌ما به پرداخته‌اند. ینسن، نویسنده‌ی کتاب حاضر، پژوهش‌های غربی در زمینه‌ی جنبش‌های اسلام را ناکافی می‌داند. او می‌کوشد، ضمن رویکرد جدیدی که عنوان «تاریخ از پایین» را برای آن برگزیده است، به واکاوی نقش حماس در تحولات فلسطین بپردازد. او می‌خواهد «مشروعیت کارکردی» حماس را، در پرتو حضور و فعالیت این جنبش در نهادهای مدنی فلسطین، بررسی کند. فرضیه‌ی نویسنده این است که حماس با آگاهی از موانع و محدودیت‌هایی که در سرزمین فلسطین وجود دارد، می‌کوشد با آموزش مسلمانان ناب، نفوذ اجتماعی خود را در میان فلسطینی‌ها افزایش دهد، و در بلندمدت به اهداف خود برسد. نویسنده، با استفاده از روش

تحقیق میدانی در سال ۱۹۸۸، عملکرد حماس را در «باشگاه ورزشی جماعت اسلامی» و «دانشگاه اسلامی غزه» بررسی کرده است. از نظر وی حماس با الگوگیری از اخوان المسلمین مصر، فعالیت خود را در عرصه‌ی نهادهای مدنی هدفمند کرده و در این راه موفقیت‌های بسیار زیادی کسب کرده است. وی به‌طور غیرمستقیم استدلال می‌کند که این نهاد در ادبیات تشکیلات خودگردان فلسطین، رژیم صهیونیستی و غرب با عنوان «زیرساخت‌های تروریستی» تحلیل می‌شود. این کتاب به‌دلیل رویکرد جدید و واقع‌بینانه در تحلیل حماس، کتاب بسیار مفیدی است. البته نویسنده به‌رغم تلاش فراوان در رعایت اصل بی‌طرفی در پژوهش، در برخی موارد به‌طور ناخودآگاه تحت تأثیر تحلیل‌گران غربی قرار گرفته است. برای مثال او عملیات مدافعی و شهادت‌طلبانه‌ی حماس را اقدامات انتحاری می‌نامد. یکی دیگر از نقاط ضعف کتاب این است که برخی از نتایج به‌دست آمده، با داده‌های پژوهش مطابقت ندارد.

با این اوصاف این کتاب، رویکرد جدیدی برای تحلیل اقدامات حماس و نقش آن در فلسطین ارائه می‌دهد که برای سیاست‌گذاران و علاقه‌مندان به مسائل خاورمیانه و فلسطین، مناسب است.